

Sygn. akt III AUa 1378/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Ewa Cyran (spr.)
Sędziowie:	SSA Maria Michalska-Goźdź SSA Marek Borkiewicz
Protokolant:	inspektor ds. biurowości Beata Tonak

po rozpoznaniu w dniu 17 kwietnia 2013 r. w Poznaniu

sprawy z wniosku **Z. Z.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.**

o odsetki

na skutek apelacji wnioskodawcy Z. Z.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze

z dnia 4 października 2012 r. sygn. akt IV U 3208/12

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12.04.2012r. znak (...) organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. przyznał wnioskodawcy Z. Z. prawo do wypłaty ustawowych odsetek za okres od 15.12.2011r. do 05.02.2012r. w kwocie 696,52zł.

Wnioskodawca Z. Z. w odwołaniu do Sądu Okręgowego domagał się zmiany zaskarżonej decyzji przez przyznanie mu odsetek od wcześniejszej emerytury od dnia 28.07.2010r. do 14.12.2011r. oraz zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych.

Zaskarżonej decyzji zarzucił naruszenie prawa materialnego - art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z 13.10.1998r. poprzez odmowę wypłaty odsetek ustawowych od dnia 28.07.2010r. tj. od nabycia przez wnioskodawcę prawa do wcześniejszej emerytury.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Zielonej Górze wyrokiem z dnia 4 października 2012 r. (sygn. akt IV U 3208/12) oddalił odwołanie.

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu I instancji stanowiły następujące ustalenia.

Wnioskodawca Z. Z. z wniosku z dnia 11.06.2010r. ubiegał się o emeryturę wcześniejszą z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Decyzją z dnia 04.10.2010r. organ rentowy odmówił prawa do wnioskowanego świadczenia z uwagi na brak wymaganego co najmniej 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach. Organ rentowy nie zaliczył okresu pracy w szczególnych warunkach, ponieważ wnioskodawca nie wykonywał pracy na stanowisku wymienionym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnianych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Od powyższej decyzji wnioskodawca wniósł odwołanie do Sądu Okręgowego w Zielonej Górze, który po przeprowadzeniu postępowania dowodowego w tym przesłuchania świadka i wnioskodawcy, zmienił zaskarżoną decyzję i wyrokiem z dnia 28 stycznia 2011 r. w sprawie IV U 4377/10 przyznał wnioskodawcy Z. Z. prawo do emerytury począwszy od 28 lipca 2010r. Wyrok powyższy apelację zaskarżył pozwany organ rentowy. Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyrokiem z dnia 13 października 2011 r. w sprawie III AUa 446/11 oddalił apelację pozwanego. Wyrok Sądu Apelacyjnego z uzasadnieniem wpłynął do organu rentowego w dniu 14.11.2011 r..

Decyzją z dnia 04.01.2012r. organ rentowy wykonując prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 13.10.2011r. przyznał wnioskodawcy emeryturę od dnia 28.07.2010r. tj. od daty określonej w wyroku sądu.

W dniu 15.02.2012r. wnioskodawca zgłosił do organu rentowego wniosek o naliczenie odsetek ustawowych od przyznanej emerytury od dnia 28 lipca 2010r. do chwili obecnej.

Decyzją z dnia 21.02.2012r. organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do wypłaty odsetek.

Wnioskodawca wniósł odwołanie od powyższej decyzji domagając się wypłaty odsetek od dnia 28 lipca 2010r. do dnia zapłaty.

Decyzją z dnia 12.04.2012r. organ rentowy przyznał wnioskodawcy prawo do wypłaty ustawowych odsetek za okres od 15 grudnia 2011 r. do 5 lutego 2012r. w kwocie 696,52zł.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd I instancji wydał zaskarżony wyrok uznając, iż odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Przedmiotem sporu w rozpoznanej sprawie było ustalenie, czy organ rentowy wykonując prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 28.01.2011 r. i wypłacając wnioskodawcy należne mu świadczenie pozostawał w zwłoce i czy zwłoka jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy ponosi odpowiedzialność.

Organ rentowy decyzją z dnia 04.10.2010r. odmówił wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury gdyż w ocenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przedłożone świadectwo pracy nie uzasadniało przyjęcia, że wnioskodawca przez okres co najmniej 15 lat pracował w szczególnych warunkach.

Decyzja z dnia 04.10.2010r. została zaskarżona i zmieniona wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 28.01.2011r., w ten sposób, że odwołującemu przyznano prawo do emerytury wcześniejszej od dnia 28.07.2010r.. Apelacja pozwanego od powyższego wyroku oddalona została wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 13.10.2011 r. i tym samym wyrok Sądu Okręgowego stał się prawomocny z dniem 13.10.2011r.. Jak wynika z powołanego wyżej przepisu art. 118 ust.1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych organ rentowy wydaje decyzję po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Przez wyjaśnienie „ostatniej niezbędnej okoliczności” trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia.

Wyjaśnienie okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza dokonanie czynności mającej na celu ustalenie stanu faktycznego, czyli przeprowadzenie dowodów i ich ocenę.

Przesłanką powstania obowiązku organu rentowego wypłaty odsetek jest opóźnienie tego organu w ustaleniu prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego.

W ocenie Sądu Okręgowego organ rentowy nie pozostawał w zwłoce z ustaleniem prawa do świadczenia, gdyż ostatnią okoliczność niezbędną do wydania decyzji z dnia 04.01.2012r. stanowił prawomocny wyrok Sądu Okręgowego z dnia 28.01.2011r. zmieniający decyzję organu rentowego z dnia 04.10.2010r. i przyznający wnioskodawcy prawo do emerytury wcześniejszej od dnia 28.07.2010r. tj. ukończenia 60 lat. Podstawą do zmiany decyzji było przeprowadzone przez Sąd Okręgowy postępowanie dowodowe, które wykazało, że wnioskodawca w okresie od 26.07.1967r. do 13.06.1990r. wykonywał pracę w warunkach szczególnych wymienioną w wykazie A Dział XIV poz. 25 w związku z Działem V poz. 11 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnianych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Takich ustaleń nie mógł poczynić organ rentowy przed wydaniem decyzji odmawiającej wnioskodawcy prawa do emerytury wcześniejszej, gdyż w postępowaniu przed organem rentowym obowiązują w tym zakresie ograniczenia dowodowe, które nie obowiązują w sądowym postępowaniu dowodowym, co zgodne jest z utrwalanym orzecnictwem Sądu Najwyższego i możliwe jest ustalenie okresów pracy w szczególnych warunkach również w oparciu o inne dowody niż zaświadczenia zakładów pracy, w tym na zeznaniach świadków i odwołujących.

Poza sporem pozostaje, iż wnioskodawca do wniosku o wcześniejszą emeryturę przedłożył wprawdzie świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach jednak wskazane w nim stanowisko „elektryk - konserwator” nie jest ujęte w wykazach A i B powołanego już rozporządzenia Rady Ministrów z 07.02.1983r. i pracodawca powołał tylko zarządzenie resortowe, które nie mogło być zgodnie z przepisami rozporządzenia podstawą do uwzględnienia okresu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Dopiero zatem przeprowadzone przed sądem postępowanie dowodowe (zeznanie świadka i wnioskodawcy) wykazało, że wnioskodawca faktycznie wykonywał pracę wykazaną w wykazie A Dział V i Dział XIV stanowiącym załącznik - do rozporządzenia Rady Ministrów z 07.02.1983r., a zatem pracę w szczególnych warunkach przez okres co najmniej 15 lat. Świadectwo Pracy w warunkach szczególnych wydane pracownikowi przez pracodawcę stanowi domniemanie i podstawę do przyjęcia, iż okres pracy w nim podany jest okresem pracy, o którym mowa w art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W sytuacji gdy w świadectwie pracy wnioskodawcy nie wskazano stanowiska pracy wymienionego w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. tj. prac w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych, sąd prowadził postępowanie dowodowe, zmierzające do ustalenia, czy praca wykonywana przez wnioskodawcę, była wykonywana w warunkach wymaganych przepisami rozporządzenia, czy ubezpieczony zajmował któreś ze stanowisk pracy wymienionych w załącznikach A i B do rozporządzenia z dnia 07.02.1983r. (dla porównania wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 04 listopada 2008r., III AUa 3113/08, LEX nr 552003).

Wyrok Sądu Apelacyjnego wpłynął do organu rentowego w dniu 14.11.2011 r., zatem jest to dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji przez Zakład Ubezpieczeń Społeczny, i po upływie 30 dni od tego dnia należą się odsetki od wypłaconego świadczenia, czyli od dnia 15 grudnia 2011 r..

Wyrok ten w całości apelacją zaskarżył Z. Z. zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 85 ust.1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (j.t. Dz. U. z 2009r., Nr 205, poz.1585, ze zm.) w zw. z art.118 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j. t. Dz.U. z 2004r., nr 39, poz.353, ze zm.) poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie tych przepisów polegającą na uznaniu, iż wnioskodawcy nie należą się odsetki ustawowe od dnia 28 lipca 2010r. /tj. od dnia nabycia przez wnioskodawcę prawa do wcześniejszej emerytury/ do dnia 14.12.2011r..

Wskazując na te zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania wnioskodawcy od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z 12.04.2012r. - znak: (...)i przyznanie

odsetek ustawowych od 28.07.2010r. do 14.12.2011 r. za opóźnienie w wypłacie emerytury; oraz zasądzenie od organu pozwanego na rzecz wnioskodawcy zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych.

Pozwany organ rentowy nie złożył odpowiedzi na apelację.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jako bezzasadna podlega oddaleniu.

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń w zakresie stanu faktycznego sprawy oraz zastosował właściwe przepisy prawne. Sąd Okręgowy w sposób trafny i wnikliwy przeanalizował powołane podstawy prawne. Sąd Apelacyjny w pełni podziela poczynione ustalenia, dokonaną wykładnię przepisów i w konsekwencji zaprezentowane stanowisko w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Zdaniem Sądu Apelacyjnego zarzuty zawarte w apelacji nie mogą zasługiwać na uwzględnienie.

Istota sporu w niniejszej sprawie sprowadzała się do rozstrzygnięcia czy zasadnie organ rentowy przyznał wnioskodawcy Z. Z. prawo do wypłaty ustawowych odsetek za okres od 15.12.2011r. do 05.02.2012r. w kwocie 696,52 zł odmawiając tym samym ich wypłaty za okres wcześniejszy tj. od dnia 28.07.2010r. czego domagał się wnioskodawca.

W pierwszej kolejności wskazać należało podstawy prawne niniejszego wyroku.

Zasady przyznawania odsetek uregulowane zostały w art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 98.137.887 ze zm.). Zgodnie z tym przepisem - jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

Szczegółowe zasady wypłaty odsetek określone zostały w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 1.02.1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustalaniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z § 2 ust. 1 tego rozporządzenia, odsetki wypłaca się za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń - do dnia wypłaty świadczeń, z uwzględnieniem ust. 2-5.

Ust. 2 w/w przepisu stanowi, że okres opóźnienia w ustaleniu prawa do świadczeń i ich wypłacie, dla których przepisy określające zasady ich przyznawania i wypłacania przewidują termin na wydanie decyzji, liczy się od dnia następującego po upływie terminu na wydanie decyzji.

Art. 85 ustawy systemowej jest przepisem szczególnym – stanowiącym podstawę prawną wypłaty odsetek przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w zakresie świadczeń z ubezpieczeń społecznych, świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów lub świadczeń określonych na mocy umów międzynarodowych.

Do wypłaty odsetek nie stosuje się zasad kodeksu cywilnego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 7 października 2004 r. II UK 485/03). Odesłanie do kodeksu cywilnego dotyczy jedynie wysokości tych odsetek, równych wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Jest to uregulowanie zupełnie odrębne od ogólnych zasadach wypłacania odsetek.

Zgodnie z treścią art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.09.153.1227 j.t.) organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120.

Stosownie do treści ust. 1a w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego **za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia** organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego.

Słusznie argumentował Sąd I instancji, iż brak było podstaw do wypłaty odsetek. Organ rentowy nie ponosi bowiem odpowiedzialności za długość procesu w wyniku którego odwołujący uzyskał świadczenie emerytalne z tytułu pracy w warunkach szczególnych. To dopiero na etapie postępowania sądowego odwołujący dzięki zawnioskowanym dowodom z zeznań świadka wykazał wymagany okres pracy w warunkach szczególnych. Wskazać bowiem należy, iż w postępowaniu wyjaśniającym przed organem rentowym obowiązują ograniczenia dowodowe przewidziane na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalne - rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. z 1983r., Nr 10 poz. 49), których to ograniczeń nie ma na etapie postępowania sądowego. Organ rentowy nie zaliczył okresu pracy w szczególnych warunkach, ponieważ wnioskodawca nie wykonywał pracy na stanowisku wymienionym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnianych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Dopiero postępowanie sądowe w szczególności przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka H. S., który pracował z odwołującym w spornym okresie oraz zeznań wnioskodawcy pozwoliło na ustalenie, iż odwołujący legitymuje się wymaganym okresem pracy w warunkach szczególnych.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 13.10.2011r. korzystny dla odwołującego został przesłany do organu rentowego celem wykonania w dniu 14.11.2011r.. Od tej daty organ rentowy miał 30 dni na wydanie decyzji realizującej wyrok. Decyzję wykonującą wyrok organ rentowy wydał w dniu 4.01.2012r. a więc pozostając w zwłoce od dnia 15.12.2011r..

Wobec powyższego uznać należy winę organu rentowego w opóźnieniu w wypłacie świadczenia ale dopiero od dnia 15.12.2011r.. W pozostałym zakresie żądanie wypłaty odsetek za opóźnienie jest niezasadne.

Wskazać należy, że rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalne - rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. z 1983r., Nr 10 poz. 49) jest obowiązującym aktem prawnym i na jego podstawie dokonywana jest przez organ rentowy w postępowaniu wyjaśniającym ocena czy spełnione zostały warunki niezbędne do nabycia świadczeń emerytalno-rentowych.

Zgodnie z treścią § 21 ust. 1 tegoż rozporządzenia środkiem dowodowym, stwierdzającym okresy zatrudnienia, są pisemne zaświadczenia zakładów pracy, wydane na podstawie posiadanych dokumentów, oraz legitymacje ubezpieczeniowe, a także inne dowody z przebiegu ubezpieczenia.

W myśl ust. 2 tegoż przepisu zaświadczenie zakładu pracy powinno w szczególności zawierać imię i nazwisko osoby, której dotyczy, datę podjęcia i ustania zatrudnienia oraz rodzaj wykonywanej czynności.

W myśl ust. 3 Zaświadczenia wydane przed dniem 1 grudnia 1958 r. są środkiem dowodowym, chociażby nie odpowiadały wszystkim warunkom określonym w ust. 2, jeżeli nie ma wątpliwości co do ich autentyczności.

W myśl ust. 4 jeżeli pracownik ubiega się o przyznanie emerytury lub renty z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, zaświadczenie zakładu pracy powinno stwierdzać charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie takiej emerytury lub renty.

W myśl ust. 5 środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia mogą być również legitymacje służbowe, legitymacje związków zawodowych, umowy o pracę, wpisy w dowodach osobistych oraz pisma kierowane przez

zakłady pracy do pracownika w czasie trwania zatrudnienia (np. o powołaniu, mianowaniu, angażowaniu, zwolnieniu, wyróżnieniu, udzieleniu urlopu).

Stosownie § 22 tegoż rozporządzenia okresy zatrudnienia mogą być udowodnione zeznaniami świadków, gdy zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy. Zeznania świadków przedstawia osoba ubiegającą się o przyznanie świadczenia.

Organ rentowy na etapie postępowania wyjaśniającego dysponował świadectwem wykonywania pracy w szczególnych warunkach, jednak wskazane w nim stanowisko „elektryk – konserwator” nie jest ujęte w wykazach A i B powołanego już rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnianych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W tym stanie rzeczy niezasadne są argumenty odwołującego podniesione w apelacji, iż organ rentowy mógł przesłuchać świadków na okoliczność wykonywania pracy w warunkach szczególnych albowiem był związany przedstawionymi wyżej ograniczeniami dowodowymi.

Reasumując, Sąd I instancji prawidłowo ustalił stan faktyczny w niniejszej sprawie, właściwie stosując przepisy postępowania, a w następstwie zasadnie zastosowanych przepisów prawa materialnego należycie rozstrzygnął w przedmiocie roszczeń zgłoszonych przez wnioskodawcę. Ponadto, w toku postępowania apelacyjnego odwołujący nie przedstawił jakichkolwiek zarzutów, które mogłyby być podstawą zmiany lub uchylecia zaskarżonego wyroku.

Mając na uwadze powyższe ustalenia faktyczne i rozważania prawne, Sąd Apelacyjny na podstawie art.385 k.p.c. oddalił apelację.

/SSA Marek Borkiewicz/ /SSA Ewa Cyran/ /SSA Maria Michalska-Goźdź/